

Kvaliteta računovodstvenog informacijskog sustava

Zec, Antonella

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:835277>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-27**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

ANTONELLA ZEC

KVALITETA RAČUNOVODSTVENOG INFORMACIJSKOG
SUSTAVA

Završni rad

Pula, 2015.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr.Mijo Mirković“

ANTONELLA ZEC

**KVALITETA RAČUNOVODSTVENOG INFORMACIJSKOG
SUSTAVA**

JMBAG: 575-E redoviti student

Studijski smjer: Financije, računovodstvo i revizija

Predmet: Kvaliteta računovodstvenog informacijskog sustava

Mentor: Izv.prof. dr. sc. Robert Zenzerović

Pula, rujan 2015.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika _____ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student:

U Puli, 2015.

SADRŽAJ

Predmet: Kvaliteta računovodstvenog informacijskog sustava	2
1. Uvod	1
2. Računovodstveni informacijski sustavi.....	3
2.1. Uloga informacija i informacijskog sustava	5
2.2. Obilježja računovodstvenih informacijskih sustava	7
2.3. Povijesni razvoj računovodstvenih informacijskih sustava	10
3. Organizacija računovodstvenih informacijskih sustava	13
3.1. Osnove organizacije.....	13
3.2. Čimbenici oblikovanja organizacije računovodstvenih informacijskih sustava.....	13
3.2.1. <i>Unutarnji čimbenici organizacije računovodstvenih informacijskih sustava</i>	13
3.2.2. <i>Vanjski čimbenici organizacije računovodstvenih informacijskih sustava</i>	15
3.3. Načela organizacije računovodstvenih informacijskih sustava	15
4. Kvaliteta računovodstvenih informacijskih sustava	18
4.1. Pojam kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava	18
4.2. Čimbenici kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava.....	20
5. Sustav upravljanja kvalitetom RIS-a	23
6. Kvaliteta računovodstvenih informacijskih sustava i kvaliteta računovodstvenih informacija	25
6.1. Kvaliteta informacija računovodstvenih informacijskih sustava	25
6.2. Sustav internih kontrola	27
7. Mjerenje kvalitete računovodstvenih informacijskih sustava.....	28
8. Kvaliteta računovodstvenih informacijskih sustava u Republici Hrvatskoj	31
9. Kvaliteta računovodstvenog informacijskog sustava na primjeru tvrtke Maistra d.d.	33
9.1. Djelatnost tvrtke Maistra d.d.	33
9.2. Integralni informacijski sustav Laser Line d.o.o.	34
9.2.1. Laser MAT.....	36
9.2.2. Procesi rada i kolanje dokumentacije u aplikaciji Laser MAT.....	36
9.2.3. Kolanje dokumentacije – nabava robe	36
10. Zaključak	39
11. Literatura	40

1. Uvod

Živimo u informacijskom dobu koje se temelji na znanju, inovacijama, informacijama i poduzetništvu. Način poslovanja, situacije na tržištu i posebice očekivanja kupaca mijenjaju se velikom brzinom. Uspješna poduzeća bit će ona koja će uspjeti brzo reagirati na promjene, prilagoditi se novim uvjetima poslovanja, tržišnim prilikama i zahtjevima kupaca. U suvremenim je uvjetima poslovanja koji su obilježeni značajnom konkurentnošću, da bi se ostvario pozitivan poslovni rezultat, odnosno da bi se dugoročno opstalo na tržištu, potrebno donositi pravovremene i kvalitetne odluke. Za takav je način odlučivanja potrebno isto tako posjedovati pravovremene i kvalitetne informacije, odnosno koristiti se njima.

Računovodstvene informacije predstavljaju temelj poslovnog upravljanja. Zbog toga su kvalitetne računovodstvene informacije preduvjet postizanja poslovnih ciljeva. Da bi se uspješno mogle obavljati brojne poslovne zadaće i donositi racionalne poslovne odluke, potrebno je dakle posjedovati kvalitetne informacije.

Većina informacija značajnih za donošenje poslovnih odluka generira se u računovodstvenom informacijskom sustavu. Stoga je u interesu menadžmenta osigurati njegovu kvalitetu. U osiguranju točnosti i pouzdanosti računovodstvenih informacija posebno značajnu ulogu imaju kontrolni postupci koji se ugrađuju u računovodstveni informacijski sustav. Sve složeniji uvjeti poslovanja zahtjevaju i dinamične promjene računovodstvenog informacijskog sustava, koji se u suvremenim uvjetima temelji na računalnoj obradi podataka. Zahvaljujući informacijskoj tehnologiji, omogućeno je brže i učinkovitije dolaženje do informacija. Potrebno je stalno usavršavati postojeće kontrolne postupke radi osiguranja pouzdanih računovodstvenih informacijskih sustava, a time i kvalitetnih informacija.

Upravo je kvaliteta računovodstvenog informacijskog sustava tema ovog rada. Kvaliteta računovodstvenog informacijskog sustava jest skup ili splet obilježja koje računovodstveni informacijski sustav posjeduje u svrhu zadovoljenja internih i eksternih korisnika računovodstvenih informacija.

U radu se utvrđuje značaj računovodstvenog informacijskog sustava, te su predstavljene temeljne odrednice i čimbenici kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava. Cilj ovog rada je prikazati važnost i ulogu kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava, kao dijela informacijskog sustava, te funkcioniranje istog u praksi.

Računovodstveni informacijski sustav predstavlja dio ukupnog informacijskog sustava u kojem se proizvode informacije neophodne za poslovno odlučivanje.

Računovodstveni informacijski sustav služi za prikupljanje i obradu financijskih transakcija, te je poslovanje poduzeća nezamislivo bez postojanja informacijskog sustava. Informacije koje se dobivaju dolaze iz različitih poslovnih funkcija, koje ovise o organizacijskoj strukturi poduzeća, a izlaze u različitim financijskim izvještajima i bilješkama.

Tako se u prvom poglavlju rada nalazi uvod u kojem je ukratko objašnjeno o čemu se radi u ovome radu.

U drugom poglavlju navedeni su bitni elementi informacijskog sustava i računovodstvenog informacijskog sustava, te u trećem organizacija računovodstvenih informacijskih sustava.

Četvrto poglavlje obuhvaća pojam kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava i čimbenike kvalitete, te je u petom poglavlju objašnjen sustav upravljanja kvalitetom računovodstvenog informacijskog sustava.

U šestom poglavlju ovog završnog rada pomno je objašnjena kvaliteta računovodstvenih informacija, te ujedno i sustav internih kontrola.

U sedmom poglavlju nalazi se mjerenje kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava.

Kvaliteta računovodstvenog informacijskog sustava u Republici Hrvatskoj razrađena je u osmom poglavlju, te u posljednjem devetom poglavlju rada objašnjen je primjer kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava Laser Line-a u poduzeću Maistra d.d.

Na kraju se nalaze literatura i zaključak.

2. Računovodstveni informacijski sustavi

Računovodstvo možemo promatrati kao skup knjigovodstvene, vrijednosno planske, kontrolno nadzorne i analitičke aktivnosti, te ljudi, imovine, predmeta i postupaka pomoću kojih se te aktivnosti ostvaruju i to u međusobnoj povezanosti i djelovanju. (Sačer, Žager, 2007.)

Računovodstvo je informacijski sustav koji mjeri poslovne događaje, procesira informacije u izvještaje te komunicira pomoću informacija s nositeljima odlučivanja poslovnog subjekta. Računovodstveni informacijski sustav je podsustav upravljačkog informacijskog sustava. Računovodstvo kao informacijski sustav ima tri elementa: mjerenje ili kvantificiranje poslovnih događaja u novčanom izrazu te njihovo evidentiranje na kontima; procesiranje ili obrada podataka u poslovnim knjigama i izrada financijskih izvještaja i objavljivanje financijskih izvještaja.

Računovodstveni informacijski sustav jest specijalizirani informacijski sustav koji ima za cilj prikupljanje, obradu i generiranje informacija primarno vezanih uz financijske transakcije. Informacije koje su rezultat računovodstvenih informacijskih sustava sadržane su u računovodstvenim izvještajima, odnosno obračunima, predračunima i analizama kao njihovim nositeljima koje se predaju managementu.

Kako bi osigurao kvalitetne računovodstvene informacije u izvještajima, računovođa mora u svojim postupcima primjenjivati računovodstvena načela. Računovodstvena načela mogu se opisati kao „temeljna pravila koja upotrebljavaju poslovni subjekti u prezentiranju financijskih informacija“. (Gulin, i drugi, 2003.) Nastala su kao rezultat potrebe za ujednačavanjem računovodstvenih pravila i postupaka u iskazivanju stanja imovine i njenih izvora, kao i prihoda, rashoda i financijskog rezultata na međunarodnoj razini. Predstavljaju temelj na kojemu su zasnovani međunarodni računovodstveni standardi.

U općeprihvaćena računovodstvena načela ubrajaju se: načelo nabavne vrijednosti ili troška nabave, načelo objektivnosti, realizacije, sučeljavanja prihoda i rashoda, načelo materijalnosti ili značajnosti, načelo potpunosti, dosljednosti i načelo opreznosti.

Jedno od najznačajnijih tradicionalnih računovodstvenih načela jest *načelo nabavne vrijednosti*, kojim se zahtjeva da se evidencija poslovnih događaja zasniva na nabavnoj vrijednosti, tj. trošku nabave. Osnovica za utvrđivanje nabavne vrijednosti jest stvarni novčani izdatak koji je nastao ili će nastati zbog plaćanja obveze pri nabavi neke imovine.

Načelom objektivnosti, zahtjeva se da financijski izvještaji budu sastavljeni na osnovi objektivnih podataka koji su dokumentirani, čime je to načelo povezano s prethodnim. Kao objektivna vrijednost, priznaje se nabavna vrijednost ili trošak nabave.

Načelo realizacije, tj. stjecanja prihoda vezano je uz nastanak događaja i priznavanje prihoda. Tim načelom zahtjeva se da se prihodi priznaju onda kad su stvarno nastali, kad su zarađeni, kada je nastao događaj, a ne onda kad je novac stvarno primljen.

Uz načelo stjecanja prihoda vezano je i *načelo sučeljavanja prihoda i rashoda* koje je vezano uz utvrđivanje rezultata poslovanja. Budući da se rezultat poslovanja utvrđuje kao razlika prihoda i rashoda, potrebno je te dvije kategorije usporediti. Posebno je važno da se uspoređuju samo oni prihodi i rashodi koji se odnose na isto obračunsko razdoblje. Preduvjet je ostvarivanja prihoda nastajanje i određenih rashoda.

Načelo materijalnosti ili značajnosti zahtjeva pridržavanje svih pravila koji imaju važnu ulogu u stvaranju realne slike o promatranom poslovnom subjektu. Dopušta se odstupanje od onih pravila čija bi primjena stvorila značajne probleme u financijskom izvještavanju i kojih posljedica ne bi bila poboljšanje kvalitete informacija sadržanih u financijskim izvještajima.

Usko vezano uz načelo materijalnosti jest *načelo potpunosti* kojim se zahtjeva da financijski izvještaji sadrže sve relevantne informacije potrebne za ocjenu poslovanja poduzeća, što znači da ni jedna važna informacija za korisnike financijskih izvještaja ne smije biti izostavljena.

Za kvalitetu financijskih izvještaja vrlo je značajno i *načelo konzistentnosti ili dosljednosti*. Tim načelom zahtjeva se dosljedna primjena usvojenih pravila i postupaka u sastavljanju i prezentiranju financijskih izvještaja. Podrazumijeva se dosljedna primjena računovodstvenih

politika, što je preduvjet usporedivosti financijskih izvještaja tijekom više obračunskih razdoblja.

Jedno od najznačajnijih računovodstvenih načela jest *načelo opreznosti ili razboritosti*. To načelo proizlazi iz činjenice da je neizvjesnost sastavni dio poslovanja, posebice kada je riječ o poslovanju u budućnosti. Upravo se zbog toga i od računovodstva očekuje da određenim postupcima smanji neizvjesnost toga poslovanja. Uvažavajući to načelo, prihode priznajemo samo onda kad su stvarno nastali, kad su zarađeni, a rashode onda kad su mogući. Ideja je načela opreznosti upravo u tome da se u tekućem razdoblju zbog neizvjesne budućnosti iskaže što manji rezultat poslovanja.

Dakle, računovodstvena načela služe kao vodič u bilježenju poslovnih transakcija, upućuju na određena pravila i postupke koji olakšavaju računovodstvenu evidenciju, te pridonose i razumijevanju informacija koje se nalaze u financijskim izvještajima.

2.1. Uloga informacija i informacijskog sustava

Učestalo korištenje kvalitetne informacijske podloge računovodstvenog informacijskog sustava jedan je od važnijih preduvjeta da bi se uopće moglo govoriti o suvremenom i sustavnom poslovanju.

Informacije su danas važan resurs koji je preduvjet uspjeha u svakom poslovanju. Pravovremene i kvalitetne informacije vode daljnjem rastu i razvoju poslovnog sustava. Kao što je za proizvodnju potrebno posjedovati određene sirovine, strojeve ili ljudske resurse, tako su adekvatne financijske informacije potrebne za kvalitetan računovodstveni informacijski sustav.

Informacijski sustav važan je dio svakog poslovanja današnjice. On je taj koji objedinjuje opremu s kojom se u poslovanju radi i ljude koji se služe tom opremom, kako bi napravili neki novi proizvod. Informacijski sustav služi da to sve kvalitetno poveže i uskladi i da omogući brže i efikasnije obavljanje svakodnevnih zadataka u poslovanju.

Informacijski sustav sveukupnost je ljudi, opreme, tehnologije i postupaka te njihovog međuodnosa koji omogućuju prikupljanje, pohranu, analizu, obradu i distribuciju podataka i informacija korisnicima. (Zenzerović, 2007.)

Informacijski sustav dio je poslovnog sustava, on obrađuje podatke o poslovnim transakcijama i pretvara ih u informacije potrebne za rukovođenje i odlučivanje.

Kvaliteta informacijskih sustava ovisi o sljedećim čimbenicima:

- Kvaliteti metodike razvoja (pristup, proces razvoja, metoda, tehnika i pomagala)
- Kvaliteti tehničke osnove (računalna oprema, komunikacijska infrastruktura)
- Kvaliteti programske opreme (upravljanje bazama podataka, programska potpora)
- Dostignutoj organizacijskoj razini i kvaliteti korisnika.

Prvi od navedenih čimbenika od odlučujućeg je utjecaja na naredna tri i njemu treba obratiti najveću pozornost. On u suštini određuje strategiju razvoja i uspješnosti informacijskog sustava. Metodološka osnova izgradnje informacijskih sustava obuhvaća inženjerstvo sustava, programsko inženjerstvo i informacijsko inženjerstvo. Pristupi razvoju i izgradnji sustava različiti su s obzirom na vrstu informacijskog sustava.

Sastavni dijelovi svakog informacijskog sustava jesu: hardver, softver, netver, dataver, lifever, orgver. Informacijski sustav sastoji se od aplikativnog softvera, baze podataka, te dijelova organizacijskog sustava (proces, dokumenti, djelatnici), a da bi ti dijelovi nastali, informacijski sustav mora proći kroz određene faze izgradnje (Pavlič, 1996.):

- Planiranje ili definiranje zahtjeva za projektiranje i izgradnju informacijskog sustava
- Analiziranje postojećeg i projektiranje budućeg informacijskog sustava glede procesa, podataka i resursa
- Razvoj informacijskog sustava
- Testiranje informacijskog sustava
- Uvođenje informacijskog sustava
- Održavanje informacijskog sustava.

Informacijski sustav koncepcijski se dijeli na računovodstveni informacijski sustav i na upravljački informacijski sustav (James A. Hall: Accounting information systems). Razlika između računovodstvenog informacijskog sustava i upravljačkog informacijskog sustava,

temelji se na konceptu transakcije. „Transakcija je događaj koji utječe na interes poduzeća i koji je obrađen u informacijskom sustavu kao dio njegova posla“. (Gulin, i drugi, 2003.) Financijska transakcija je ekonomski događaj koji utječe na imovinu, obveze, kapital, rashode, prihode i rezultat poslovanja subjekta. Zato je financijska transakcija predmetom ulaza u računovodstveni informacijski sustav, ali je zanimljiva i za upravljački informacijski sustav. Druge transakcije su nefinancijske i primarno se ne obrađuju u računovodstvenom informacijskom sustavu (u nastavku RIS), već u upravljačkom informacijskom sustavu. Upravljački informacijski sustav zadovoljava potrebe menadžmenta za informacijama izvan onih koje može pružiti RIS. To se prije svega odnosi na obrađivanje nefinancijskih transakcija, ali i na korištenje obrade RIS-a za predočavanje posebnih informacija menadžmentu.

2.2. Obilježja računovodstvenih informacijskih sustava

Osnovna funkcija računovodstvenog informacijskog sustava jest proizvodnja informacija na temelju obrade podataka koji su rezultat financijskih transakcija. On omogućuje poduzeću da prikuplja i pohranjuje podatke o nastalim financijskim i nekim nefinancijskim transakcijama. Financijske transakcije predstavljene su odgovarajućom ispravom koja se može pojaviti u obliku različitih medija.

Računovodstveni informacijski sustav tako omogućuje precizne i pravovremene informacije koje čine temelj učinkovitog i djelotvornog izvođenja primarnih aktivnosti. On mora proizvesti informacije za potrebe mnogih korisnika, a posebice države i državnih agencija, kreditora, dobavljača, sindikata, managementa, nadzornog odbora, dioničara i ostalih.

RIS se može definirati kao sveukupnost ljudi (lifecycle), opreme (hardver), računalnih programa (softver), pohranjenih podataka, načina i metoda njihove organizacije (dataver), komunikacijskih i mrežnih veza (netver), te organizacijskih postupaka (orgware), koji omogućuju prikupljanje, razvrstavanje, evidentiranje, sumiranje, pohranjivanje podataka i informacija, te sastavljanje i predočavanje računovodstvenih informacija zainteresiranim korisnicima.

Važno obilježje RIS-a je i njegova kontrolna funkcija jer omogućuje nadzor tokova kretanja imovine poduzeća.

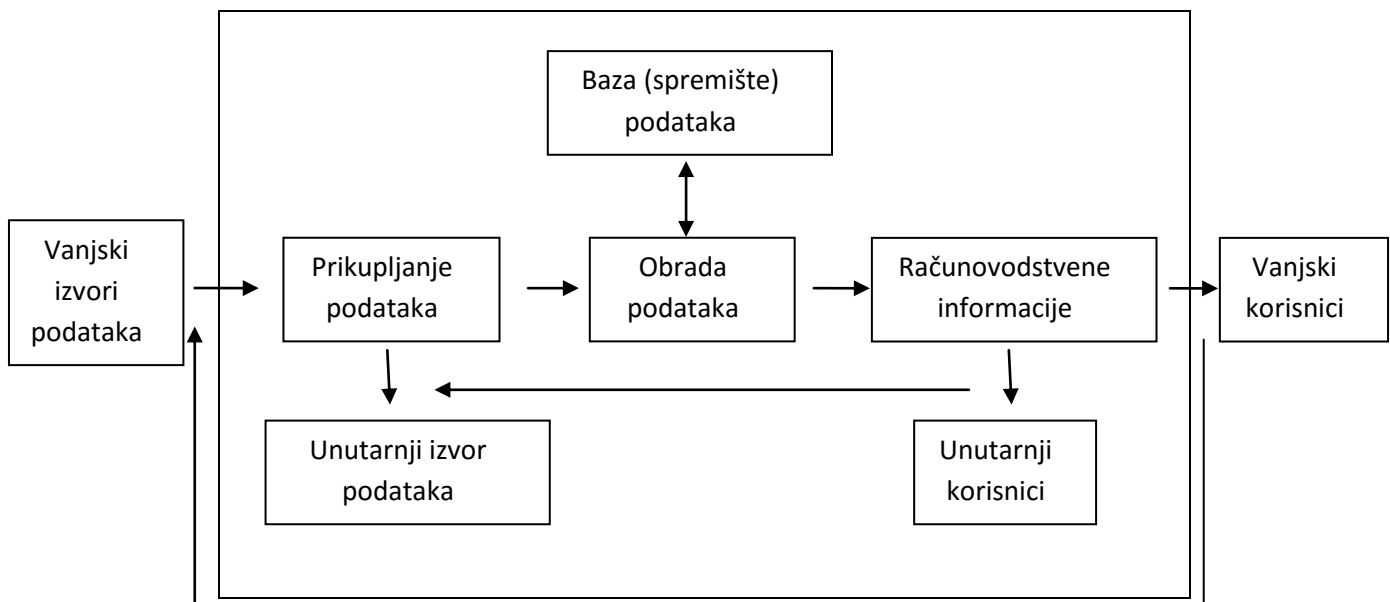
Kontrolna funkcija poboljšava kvalitetu, reducira troškove proizvodnje proizvoda i pružanja usluga, te daje temelj za kvalitetno poslovno odlučivanje.

Kontrola treba osigurati razumnu vjerojatnost da će se postići ciljevi svakog poslovnog procesa, ublažiti rizik da će poduzeće biti izloženo nekom gubitku, te osigurati razumnu sigurnost da će se određene zakonske obveze ispuniti. Razvoj informacijske tehnologije za sobom povlači i nove rizike, stoga je potrebno stalno usavršavati postojeće kontrolne postupke, radi osiguranja pouzdanih računovodstvenih informacijskih sustava, a time i kvalitetnih informacija.

U interesu je managementa da osigura kvalitetan računovodstveni informacijski sustav što se, između ostalog, može postići uspostavom efikasnog sustava internih kontrola.¹

Središnji i osnovni dio sustava jest obrada podataka i njihovo pohranjivanje. Funkcioniranje računovodstvenog informacijskog sustava sastoji se od faze ulaza, obrade i izlaza (Slika 1.).

Slika 1. Opći model računovodstvenog informacijskog sustava

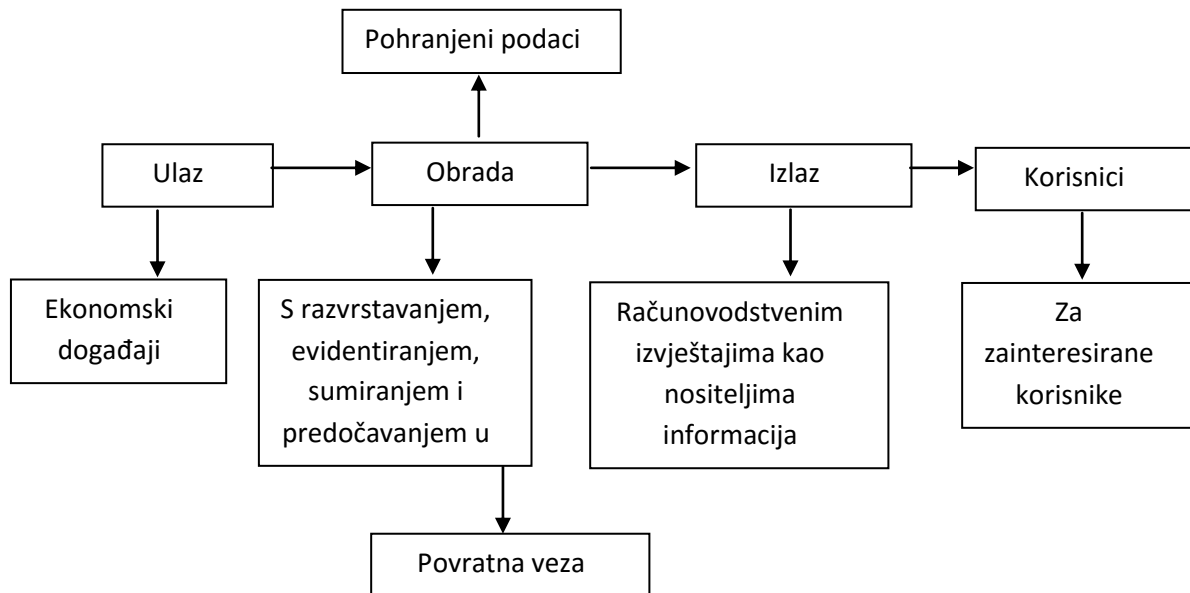

Izvor: Gulin, i drugi, 2003. str. 204.

¹ Predstavlja skup načela, metoda i postupaka za praćenje ostvarenja postavljenih ciljeva te poduzimanja korektivnih akcija u slučajevima njihova neostvarenja.

Ulaz u računovodstveni informacijski sustav čine knjigovodstvene isprave, odnosno podaci koje one predočavaju. (Slika 2.).

Slika 2. Opća shema funkcioniranja računovodstvenog informacijskog sustava

Izvor: Gulin, i drugi, 2003. str. 203.

Izlaz računovodstvenog informacijskog sustava čine informacije, one su obično predočene različitim financijskim izvještajima, te bilješkama.

S organizacijskog aspekta računalni računovodstveni informacijski sustav može se podijeliti na: modularni, integralni i kombinirani.

Modularni oblik organizacije RIS-a sastavljen je od pojedinačnih modula, odnosno podsustava koji predstavljaju zaokružene cjeline unutar poduzeća. Podaci se unose u sustav najčešće u samom računovodstvu. Tako se isprave moraju prikupiti i dostaviti službi računovodstva, koja ih onda unosi u sustav, tj. pripadajući modul. Modularni oblik organizacije pretežno se primjenjuje u malim i srednje velikim poduzećima.

Integralni računalni računovodstveni informacijski sustav čini jedinstveni, integrirani sustav sastavljen od različitih modula. Podaci se, za razliku od modularnog oblika, evidentiraju na

mjestu nastanka transakcije, a ne u računovodstvu. Integralni RIS-i prisutni su u velikim poduzećima te zahtjevaju znatan angažman materijalnih i ljudskih resursa.

Kombinirani računovodstveni informacijski sustav predstavlja kombinaciju ranije navedenih pri čemu se mogu koristiti osobna računala i on-line računalni sustavi u različitim kombinacijama.

Kvaliteta računovodstvenih informacija ovisi o svakom segmentu računovodstvenog informacijskog sustava, pa je potrebno redovito unapređenje postojećeg ili uvođenje novog sustava.

2.3. Povijesni razvoj računovodstvenih informacijskih sustava

Razvoj RIS-a vezan je uz razvoj računovodstvenih metoda i tehnika, te razvoju sredstava za obradu podataka.

Računovodstveni informacijski sustav bilježi korijene još u vrijeme Babilona 3.600 godina p.n.e., kada je nastala najstarija zabilješka poslovnog događaja, zapis isplate plaća na glinenoj ploči. Bio je to najprimitivniji oblik evidencije. Računovodstvo se razvilo za potrebe evidencije jednostavnih poslovnih događaja.

Razvojem suvremenih sredstava obrade podataka, praćenja poslovnih događaja te prezentiranja računovodstvenih informacija omogućilo se orijentiranje računovodstva prema budućnosti.

Prvobitni način obrade podataka u računovodstvenom sustavu bio je isključivo ručni.

Danas, računovođe koriste računovodstvene sustave ne samo za dobivanje temeljnih financijskih izvještaja već i za pružanje raznih izvješća u obliku prognoza i analiza.

Računovodstveni informacijski sustav stoga predstavlja sustav koji je neprestano pod nadzorom korisnika i informatičara, kako bi se svi postavljeni zahtjevi pred sustav i realizirali uz najmanji mogući ljudski napor.

Jednom razvijeni računovodstveni sustav morat će se prilagođavati određenim promjenama, te će jedino takvi sustavi moći zadovoljiti potrebe korisnika. Kako bi računovodstveni sustav

poduzeća bio kvalitetna podrška upravljanju, potrebno je analizirati pojedine faze životnog ciklusa ovog sustava.

Životni ciklus računovodstvenog informacijskog sustava sastoji se od sljedećih faza:

- Planiranje sustava: predstavlja početnu fazu razvoja sustava. Plan RIS-a predstavlja sastavni dio cjelokupnog poslovnog plana poduzeća. Obuhvaća strateško planiranje sustava, a unutar njega i planiranje pojedinačnih projekata. Planiraju se primjerice broj zaposlenika, oprema i programska podrška, vremensko razdoblje u kojem se sustav mora uspostaviti i slično. Također, u ovoj fazi menadžment mora napraviti prijedlog za unapređenje ili razvoj novog sustava, te ga dostaviti managementu.
- Analiza sustava: svrha je analize upoznavanje postojeće situacije, kako bi se mogli uočiti prednosti i nedostaci postojećeg sustava. Polazi se od izvora podataka, procesuiranja, outputa, baze podataka, korisnika outputa sustava, sustava kontrole, opsega transakcija. Provođenjem analize potrebno je oslanjati se na informacije dobivene od računovođa i ostalih korisnika te uvažavati i druge izvore. Na kraju rezultat ove faze jest izvještaj o analizi koji obuhvaća detaljne podatke o postojećem stanju, ciljeve koje treba postići, opseg projekta, preporuke za unapređenje.
- Dizajniranje sustava: smatra se kontinuiranim procesom. Prilikom oblikovanja sustava potrebno je voditi računa o potrebnim karakteristikama sustava kao i rješenjima postojećih problema. U ovoj fazi mogu se koristiti dvije metode oblikovanja RIS-a, prototipiranje i CASE alati. Prototipiranje je metoda oblikovanja sustava kojom se uspostavlja radna, odnosno početna verzija sustava, prototip sustava. CASE alati predstavljaju skupinu alata koja se može koristiti za razvoj pojedinih aplikacija.
- Testiranje i implementacija sustava: interno razvijeni ili kupljeni sustav potrebno je testirati te implementirati u pravom trenutku za korisnike, ali i za osoblje koje pruža informatičku podršku. Proces implementacije traje duže vrijeme nego pojedine druge faze životnog ciklusa sustava. Novi sustav također mora imati sustav kontrole pa je prije puštanja u rad novog sustava potrebno i provjeriti odnosno testirati funkcioniranje sustava kontrole kako bi se mogle eventualne pogreške otkloniti.

- Postimplementacijska faza: završetkom faze implementacije započinje faza održavanja. Nakon uvođenja novog sustava u prethodnoj fazi, potrebno je provesti ispitivanje o uspješnosti novog sustava. Tijekom poslovanja sustav je potrebno održavati kako bi mogao zadovoljiti potrebe. Proces održavanja zahtjeva uklanjanje mogućih problema koji se mogu javiti tijekom svakodnevnog rada.

3. Organizacija računovodstvenih informacijskih sustava

3.1. Osnove organizacije

Organizacija označava proces organiziranja nekih aktivnosti, isto tako označava rezultate tih procesa s kojima se oblikuju organizacijske jedinice različitih vrsta, širine i struktura u svim područjima društvenog života. Cilj organizacije poduzeća jest uspostaviti odnos suradnje između svih poslovnih funkcija u poduzeću. Organizacija omogućava realizaciju najsloženijih zadataka, te se odgovarajućom organizacijom relativno smanjuju troškovi postizanja istih rezultata.

3.2. Čimbenici oblikovanja organizacije računovodstvenih informacijskih sustava

Na organizaciju poduzeća kao složenog subjekta djeluje čitav niz čimbenika. Pojedini čimbenici presudni su za oblikovanje jedne organizacijske strukture, dok su kod druge oni od sekundarnog značaja. Pojedini čimbenici mogu biti vrlo važni pri oblikovanju organizacijske strukture u jednom vremenskom trenutku, dok u drugom više nisu aktualni.

Čimbenici oblikovanja organizacije klasificiraju se u dvije skupine, unutarnji i vanjski čimbenici. Unutarnji čimbenici su oni koji su pod kontrolom managementa i na koje on može utjecati. Za razliku od unutarnjih, vanjski čimbenici nisu pod kontrolom poduzeća, te se ono mora njima prilagođavati. Međutim velika poduzeća, koja na tržištu imaju veliki udio, kontroliraju svoju okolinu.

3.2.1. Unutarnji čimbenici organizacije računovodstvenih informacijskih sustava

Postoji niz unutarnjih čimbenika koji utječu na organizaciju, a među njima najvažniji jesu (Zenzerović, 2007.):

- **Ciljevi i strategija** – što poduzeće želi postići i kojom strategijom to želi ostvariti, jedni su od najvažnijih čimbenika koji utječu na organizacijsku strukturu. Ciljevima se određuje budućnost poduzeća. Oni predstavljaju željeno stanje organizacije u budućnosti. Glavni cilj organizacije naziva se svrha ili misija poduzeća.
- **Tip tehnologije i zadaci** – tehnologija predstavlja opremu pomoću koje se ostvaruju zadaci poduzeća, odnosno ciljevi poduzeća. Jasno formulirani ciljevi su pretpostavka za definiranje zadataka poduzeća. Definiranje zadataka podrazumijeva određivanje nositelja izvršenja zadatka. Zadaci poduzeća se ostvaruju različitim tehnologijama. Tehnologija uključuje strojeve i radne postupke, te se obično dijeli na proizvodnu i uslužnu tehnologiju.
- **Veličina poduzeća** – velika poduzeća imat će i veliki broj organizacijskih jedinica, dok će mala imati manji broj. Broj zaposlenih je prvi pokazatelj veličine poduzeća, zbog toga što o broju radnika u poduzeću ovisi: dubina podjele rada, broj organizacijskih razina, broj i struktura organizacijskih jedinica, veći ili manji stupanj specijalizacije, broj radnih mjesta, tip i način organizacije radnih mjesta i sl.
- **Ljudski potencijali** – ljudi su nosioci poslovnih aktivnosti, pa su kao takvi i ključni čimbenik organizacije. Oni su ti koji postavljaju ciljeve, a njihovo znanje i sposobnosti čine temelj svake organizacije. Dok ostali čimbenici više ili manje utječu na određeni način oblikovanja organizacijskih jedinica u organizacijskoj strukturi, utjecaj kadrova na tu je strukturu presudan.
- **Životni ciklus poduzeća** – u prvoj, poduzetničkoj fazi struktura je neformalna; drugu fazu, fazu rasta obilježava prijelaz s neformalne na formalnu strukturu; u trećoj fazi formalizacije, struktura je u potpunosti oblikovana; u četvrtoj fazi, fazi elaboracije postoji velik broj organizacijskih jedinica.
- **Proizvodi i usluge** – količina i obilježja proizvoda/usluga određuje i tip organizacijske sturkture. Izbor koncepcije organizacije ovisi o različitosti proizvoda koje poduzeće proizvodi, o količini proizvoda koje poduzeće proizvodi, o načinu proizvodnje proizvoda, o namjeni proizvoda i sl.
- **Lokacija** – utječe na organizacijsku strukturu i strukturu ljudi. Lokacija poduzeća na određeni način utječe na optimalnu kadrovsku politiku poduzeća.

3.2.2. *Vanjski čimbenici organizacije računovodstvenih informacijskih sustava*

Vanjski čimbenici koji utječu na strukturu organizacije jesu (Zenzerović, 2007.):

- ***Institucionalni uvjeti***: ubrajaju se kulturni, pravni, politički, društveni čimbenici. Zapravo, to su mjere privrednog sustava i ekonomske politike, te zakonski i drugi propisi kojima se regulira poslovanje poduzeća (Sikavica, Novak, 1999.). Najznačajniji su zakonski propisi.
- ***Integracijski procesi***: procesi udruživanja, konkurencija. U takvim se slučajevima mijenja postojeća organizacijska struktura i stvara se nova ili kod slučajeva gdje poduzeće nema utjecaja, ono mu se prilagođava.
- ***Tržište***: ono se sastoji od kupaca, dobavljača, konkurencije i ljudskih resursa. Primjerice, kod povećane potražnje za određenim proizvodima ili uslugama, mora se povećati i proizvodnja.
- ***Razvoj znanosti i tehnologije***: ubrajaju se novi proizvodi, nove usluge, proizvodni procesi, nova oprema, te nova tehnološka postignuća koja zahtijevaju redizajniranje organizacijske strukture poduzeća.

3.3. **Načela organizacije računovodstvenih informacijskih sustava**

U Hrvatskoj se računovodstvo vodi sukladno Zakonu o računovodstvu, Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS-evima), Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja (HSFI), statutu trgovačkog Društva, te ostalim općim aktima. Računovodstvo kao funkcija poduzeća, može biti organizirano na različite načine, prilikom čega treba voditi računa o načelima organizacije računovodstvenog informacijskog sustava. Načela organizacije računovodstvenih informacijskih sustava jesu:

1. Opća načela organizacije RIS-a:

- *Načelo planiranja* - unaprijed je potrebno utvrditi sve faktore koji bi u budućnosti mogli utjecati na tok poslovnog procesa u poduzeću. Također je potrebno predvidjeti i sve faktore koji su u vezi sa poslovnim procesom.

- *Načelo pripremanja* - u uskoj je vezi sa načelom planiranja. Odnosi se na pripremu tehničkih i drugih predradnji u svezi sa faktorima proizvodnje - mjere sigurnosti, istraživanje tržišta, pripremanje dokumentacije i rokova, osposobljavanje radnika za posao.

- *Načelo ujednačivanja* - poslovni proces bi u svim svojim dijelovima trebao biti sastavljen od što ujednačenijim elementima.

- *Načelo spajanja jednakih elemenata* - podrazumjeva spajanje dva ili više jednakih elemenata ili procesa prostorno i vremenski. Primjenom ovog načela olakšava se primjena automatizacije i mehanizacije u svrhu povećanja proizvodnosti, ekonomičnosti i rentabilnosti.

- *Načelo uklanjanja praznih hodova* - tehnološki proces se treba odvijati neprekidno, između pojedinih operacija. Niti vremenski niti prostorno ne smije biti praznih hodova.

2. Specifična načela organizacije RIS-a:

- *Načelo svrsishodnosti* upućuje na smisao postojanja računovodstva, a to je orijentiranost prema korisnicima računovodstvenih informacija. Danas je nezamislivo funkcioniranje poduzeća, čak i onog najmanjeg, bez računovodstva. Funkcija računovodstva ne smije se gledati samo sa strane obavljanja poslova određenih zakonskim regulativama, nego kao izvor korisnih, pouzdanih i pravovremenih informacija.
- *Načelo potpunosti* usko je vezano uz prethodno načelo, a to znači da računovodstvo mora osigurati informacije pravovremeno i u obujmu kojeg zahtjevaju korisnici.
- *Načelo pouzdanosti* računovodstvenog informacijskog sustava zahtjeva davanje pouzdanih i točnih informacija. Kako bi se to osiguralo, potrebno je kontrolu, internu ali i eksternu, ugraditi u sve faze „proizvodnje“ informacija, od ulaza podataka, preko obrade do izlaza.
- *Načelo korektnosti* zahtjeva davanje tako oblikovanih informacija, koje prikazuju stvarnu sliku poduzeća. Ne mogu se različitim korisnicima, vanjskim ili unutarnjim, davati međusobno proturječne informacije. Isto tako, informacije moraju biti razumljive i pristupačne svima.
- *Načelo ažurnosti* zahtjeva takvu organizaciju računovodstvenog sustava gdje se podaci obrađuju pravovremeno i sukladno zakonskim propisima.

- *Načelo zakonitosti* zahtjeva organizaciju računovodstvenog sustava sukladno zakonskim regulativama.
- *Načelo suvremenosti* znači da sustav mora biti organiziran tako da prati promjene unutar i izvan poduzeća, promjene u zakonskim propisima, ali i promjene u zahtjevima korisnika.
- *Načelo elastičnosti* prema ostalim funkcijama znači da je računovodstvo podsustav poduzeća koji mora djelovati u skladu sa ostalim podsustavima, kako bi se realizirali njihovi ciljevi pojedinačno, odnosno ciljevi poduzeća općenito.
- *Racionalna podjela poslova i zadataka.* (Kovačević, 1984.)

4. Kvaliteta računovodstvenih informacijskih sustava

Računovodstvene informacije predstavljaju temelj poslovnog upravljanja. Kvalitetne računovodstvene informacije preduvjet su postizanja poslovnih ciljeva. Da bi računovodstvene informacije bile kvalitetne, potrebno je osigurati odgovarajuću razinu kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava, odnosno potrebno je upravljati kvalitetom računovodstvenog sustava.

4.1. Pojam kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava

Opća definicija kvalitete glasi: „Kvaliteta je količina i oblik upotrebne vrijednosti nekog proizvoda ili usluge. Time je i ona mjera koja pokazuje do koje razine taj proizvod ili usluga zadovoljavaju potrebu korisnika.“ (Sačer, Žager, 2007.)

Kvaliteta dobivenih računovodstvenih informacija zavisi od kvalitete funkcioniranja računovodstvenog informacijskog sustava.

Da bi se postigla kvaliteta potrebno je minimizirati ili u potpunosti eliminirati one aktivnosti koje ne stvaraju dodanu vrijednost. Kvaliteta računovodstvenog sustava može se postići poticanjem onih aktivnosti koje stvaraju dodanu vrijednost poduzeću, te minimiziranjem ili uklanjanjem aktivnosti koje ne dodaju vrijednost.

Kvalitetna informacija omogućava donošenje kvalitetnih odluka. Kao najvažnije karakteristike kvalitetnih, odnosno korisnih informacija, uobičajeno se izdvajaju relevantnost, pouzdanost, potpunost, pravodobnost, dokazivost, materijalnost i razumljivost. (Hongjiang, i drugi, 2003.) Glavni naglasak se uvijek stavlja na korisnost koju informacije pružaju donosiocima poslovnih odluka.

Da bi bile korisne u donošenju odluka, računovodstvene informacije trebaju biti relevantne (važne) i pouzdane, ali i što je najvažnije razumljive korisnicima. Važnost jest definirana kao sposobnost informacije da bude ključna u odlučivanju, pomažući korisnicima u procjeni prošlih, sadašnjih i budućih događaja.

Relevantnost informacija čine: predvidiva vrijednost, retrogradna (povratna) vrijednost i pravovremenost (ažurnost). Informacija je relevantna, značajna, ako umanjuje neizvjesnost,

poboljšava sposobnost predviđanja donositelja odluka, te pomaže u procjenjivanju prošlih, sadašnjih i budućih poslovnih odluka.

Pouzdanost je također primarna osobina računovodstvenih informacija u svezi s odlučivanjem. Informacija ima kvalitetu pouzdanosti kad u njoj nema značajne pogreške i sumnji i u koju se korisnici mogu pouzdati da vjerodostojno prikazuje ono što predstavlja. Da bi bila pouzdana, informacija treba vjerno predočavati transakcije i druge događaje. Pouzdana je ona informacija koja ne sadrži pogreške, te točno opisuje događaje ili aktivnosti organizacije. Često se zbog brzine pripreme informacije, zanemari njezina pouzdanost. Informacija da bi bila pouzdana, treba biti potpuna u okviru granica značajnosti i troška. Kod utvrđivanja informacije, potrebno je upozoriti i na materijalnost odnosno značajnost. Informacija je značajna ako njezino izostavljanje ili krivo izvješće može utjecati na ekonomske odluke korisnika koje su donijeli na temelju financijskih izvještaja. Značajnost ovisi o veličini stavki ili pogreške u prosudbi zbog njezinog izostavljanja ili pogrešnog izvješćivanja.

Razumljivost je osobina vezana uz korisnika. Razumljivost omogućuje korisnicima da shvate značenje informacije. To znači da računovodstvene informacije predočene u obliku računovodstvenih izvještaja moraju biti razumljive korisnicima koji posjeduju dovoljno znanja o računovodstvu, odnosno onim korisnicima koji se znaju koristiti računovodstvenim informacijama za poslovno odlučivanje.

Kada su navedene kvalitete nedovoljno zastupljene u informaciji, postoji velika vjerojatnost da korisnik ne donese najbolju odluku.

Kvaliteta računovodstvenih informacija može se promatrati kao odnos između koristi računovodstvenih informacija koja proizlazi iz njezina korištenja, umanjena za troškove koji su bili potrebni za njezino stvaranje. Troškovi informacija povezani su s vremenom i resursima utrošenima u prikupljanje, obradu, spremanje i isporuku informacija korisnicima. To su troškovi hardvera, računovodstvenog programa, troškovi djelatnika koji sudjeluju u izradi računovodstvenih informacija i drugi indirektni troškovi (troškovi edukacije, zaštite računovodstvenih podataka i informacija, interneta i dr.). Koristi koje pruža računovodstveni informacijski sustav su sljedeće: povećanje učinkovitosti računovodstvenog procesa; povećanje kvalitete proizvoda i usluga; poboljšanje procesa upravljanja, osiguravanjem

dostupnosti pravovremenih i pouzdanih informacija, čime se povećava kvaliteta planiranja, kontrole i vrednovanja poslovnih aktivnosti.

Kvalitetan računovodstveni informacijski sustav odlikuje djelotvorna zaštita računalne opreme, programa i podataka od neovlaštenog pristupa, izmjene podataka ili uništenja; razvoj i promjene programa uz suglasnost menadžmenta; točno, brzo i cjelovito procesuiranje transakcija, izvještaja; identifikacija i otklanjanje netočnih izvora podataka.

4.2. Čimbenici kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava

Postoji mnogo čimbenika kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava. Potrebno je uočiti koji sve čimbenici postoje, a zatim i sagledati koji od njih mogu najznačajnije doprinijeti povećanju kvalitete RIS-a, odnosno nekvalitetne čimbenike.

Razmatra se nekoliko kriterija čimbenika kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava, a to su (Tablica 1.):

1. Uvažavanje uobičajenih načela funkcioniranja računovodstvenog sustava: kvalitetan računovodstveni informacijski sustav treba biti usklađen s ostalim informacijskim sustavima, kako bi se ostvarili ciljevi poduzeća.
2. Kvaliteta računovodstvenog procesa, odnosno kvalitete inputa, procesa obrade te outputa: odnosi se na kvalitetan input, kvalitetan sustav računovodstvene obrade podataka, te kvalitetne računovodstvene informacije.
3. Obuhvatnost računovodstvenog informacijskog sustava: odnosi se na kvalitetu programa, kvalitetu hardvera, kvalitetu komunikacijskih i organizacijskih rješenja, kvalitetu baze, ali i na zadovoljstvo zaposlenika i korisnika.
4. Razvoj računovodstvenog informacijskog sustava: kvaliteta razvoja i izgradnje sustava, odnosno kvaliteta pojedinih faza razvoja računovodstvenih informacijskih sustava utječu u konačnici na cjelokupni računovodstveni informacijski sustav. Jedan od najznačajnijih čimbenika je također i kvaliteta održavanja postojećeg sustava.

Tablica br. 1. Čimbenici kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava

KRITERIJI RAZMATRANJA KVALITETE RIS-a					
	Načela funkcioniranja RIS-a	Kvaliteta računovodstvenog procesa	Obuhvatnost RIS-a	Razvoj RIS-a	Mišljenje računovođa u RH (empirijsko istraživanje)
ČIMBENICI KVALITETE	1. Usuglašenost RIS-a i sustava donošenja odluka	1. Kvaliteta inputa	1. Kvaliteta računovodstvenog programa – softvera	1. Kvaliteta planiranja sustava	1. Multifunkcionalnost
	2. Jedinstvenost sustava informacija za cijeli poslovni sustav	2. Kvaliteta procesa obrade	2. Kvaliteta hardvera koji podržava rad računovodstvenog sustava	2. Kvaliteta analize sustava	2. Brzina, pravovremenost i ažurnost
	3. Cost/benefit analiza računovodstvenih informacija	3. Kvaliteta outputa	3. Kvaliteta komunikacijskih rješenja	3. Kvaliteta dizajniranja sustava	3. Nadogradivost
	4. Jedinstvenost pristupa i klasifikacija informacija		4. Kvaliteta rada i zadovoljstvo korisnika	4. Kvaliteta testiranja i implementacija	4. Stupanj prilagođenosti poslovnim procesima
	5. Povratna veza računovodstvenih informacija		5. Kvaliteta organizacijskih rješenja		5. Stručnost kadrova
	6. Dokumentiranost računovodstvenih informacija		6. Kvaliteta baze podataka		6. Sigurnost i pouzdanost
	7. Kvaliteta računovodstvenih informacija				7. Jednostavnost
	8. Racionalnost RIS-a				8. Kompatibilnost s ostalim programima
					9. Kontrolni mehanizmi
					10. Sveobuhvatnost

Izvor: Sačer, Žager, 2007. str. 59.

Postoje i mnogi drugi čimbenici koji utječu na kvalitetu RIS-a, kao npr.: usklađenost RIS-a sa zakonima, standardima, propisima; povezanost RIS-a i okruženja; i sl. Značajan čimbenik kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava je uspostava odgovarajućeg sustava internih kontrola u poduzeću. Sustav internih kontrola sastoji se od svih politika i postupaka koje je usvojio menadžment kako bi osigurao koliko je to svrhovito postizanje redovitog i uspješnog poslovanja, uključujući i privrženost svojoj politici, zaštitu imovine, sprječavanja i otkrivanje prijevara i pogrešaka, točnost i pouzdanost računovodstvenih evidencija, kao i pravodobno pripremanje pouzdanih financijskih informacija.

Posljedica slabih internih kontrola jest visok kontrolni rizik, u tom je slučaju potrebno obaviti dodatne testove.

Visoko kvalitetni računovodstveni sustavi odražavaju većinu od navedenih čimbenika kvalitete, no postoje i određeni nedostaci računovodstvenog sustava, npr.: neodgovarajuća

informatička podrška, nemogućnost odgovarajuće prilagodbe i nadogradnje, neodgovarajući kontrolni mehanizmi, nerazumljivost izvješća, neodgovarajuća edukacija korisnika, neodgovarajući i zastarjeli hardver i sl.

5. Sustav upravljanja kvalitetom RIS-a

Za postizanje željene razine kvalitete računovodstvenog sustava potrebno je ustrojiti sustav upravljanja kvalitetom. Sustav upravljanja kvalitetom RIS-a jest skup nmeđusobno ovisnih procesa nadzora pružanja usluge s ciljem održanja i konstantnog poboljšanja kvalitete.

Sustav upravljanja kvalitetom je tehnika upravljanja koja se koristi za komuniciranje sa zaposlenima o onome što je potrebno za izradu željene kvalitete proizvoda i usluga, time se utječe na djelatnike da ispune svoju zadaću prema očekivanom standardu kvalitete. Nastoji se postići zadovoljstvo i povjerenje kupaca, bolja kvaliteta proizvoda i usluga, bolja radna učinkovitost, manji broj grešaka, manji troškovi,...

Kvaliteta računovodstvenog sustava obuhvaća niz elemenata koji moraju održavati kvalitetu cijelog poduzeća. Kvaliteta izvođenja internih procesa prema ISO standardima² definirana je kao ukupnost svih naturalnih i vrijednosnih obilježja procesa utvrđenih s ciljem da se ispune određeni, unaprijed definirani zahtjevi, kao što su učinkovitost, uspješnost, produktivnost i sl. (Sačer, Žager, 2007.)

Sustav upravljanja kvalitetom računovodstvenog sustava prolazi kroz četiri faze:

- Planiranje sustava upravljanja kvalitetom,
- Uvođenje sustava upravljanja kvalitetom,
- Kontrola sustava kvalitete, i
- Ocjenjivanje kvalitete.

Upravljanje kvalitetom određuje se ISO standardima, i to ISO 9000, 9001, 9002, 9003, 9004, 10011, koji su općeniti te se mogu primjenjivati i na području informacijskog sustava. ISO 9000 posebno naglašavaju sustave osiguranja kvalitete te potrebu dokumentiranosti. Kvalitetan sustav posjeduje dokumentaciju koja podržava prijenos i priopćavanje obavijesti, pribavlja dokaze o sukladnosti planiranog i ostvarenog, dokumente koji su potrebni organizaciji za osiguranje djelotvornog planiranja, rada i upravljanje procesima.

Revizija sustava upravljanja kvalitetom određena je ISO 10011 standardom. Interna revizija kvalitete prema ISO standardima zahtjeva da se ispita kvaliteta aktivnosti uspostavljenog

² Engl. International Standards Organization

sustava. Interna revizija kvalitete označava reviziju usklađenosti planiranih sporazuma i ostvarene kvalitete kako bi se ocijenila djelotvornost sustava kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava. Sukladno smjericama ISO standarda, preporuča se provedba revizije u pravilnim intervalima. Osobe koje provode reviziju kvalitete, trebale bi biti kompetentne osobe, tj. stručne osobe koje su upoznate sa sadržajem navedenih standarda. Prema ovim standardima na kvalitetu računovodstvenog informacijskog sustava mogu utjecati: usmjerenje na korisnika informacijskog sustava, dobro vodstvo informacijske funkcije, uključivanje ljudi, procesni pristup, sustavski pristup upravljanju, i sl.

6. Kvaliteta računovodstvenih informacijskih sustava i kvaliteta računovodstvenih informacija

Primjena računala u računovodstvenom procesu uzrokuje smanjenje utrošenog vremena i napora, te povećanje povjerenja u računovodstvene informacije. Upotreba informacijskih tehnologija omogućuje kontinuirano stvaranje ažurnih, točnih, pravovremenih i dostupnih informacija, pomoću kojih poslovni partneri, kupci, dobavljači u pravo vrijeme dobivaju kvalitetne informacije.

6.1. Kvaliteta informacija računovodstvenih informacijskih sustava

Kvalitetan računovodstveni sustav pretpostavka je kvalitete računovodstvenih informacija. Osim kvalitetnog računovodstvenog sustava, preduvjeti kvalitete računovodstvenih informacija jesu prisutnost odgovarajućih internih kontrola, interna revizija, odgovarajuća informatička podrška.

Kvalitetna računovodstvena informacija jest takav output računovodstvenog sustava koji zadovoljava potrebe korisnika ovih informacija. Računovodstveni sustav mora prije svega oblikovati pouzdane i za korisnike značajne informacije. U procjenama vrijednosti računovodstvenih informacija, istraživači su pronašli relevantnost i pravodobnost kao poželjne osobine svake kvalitetne računovodstvene informacije (Hongjiang, i drugi, 2003.).

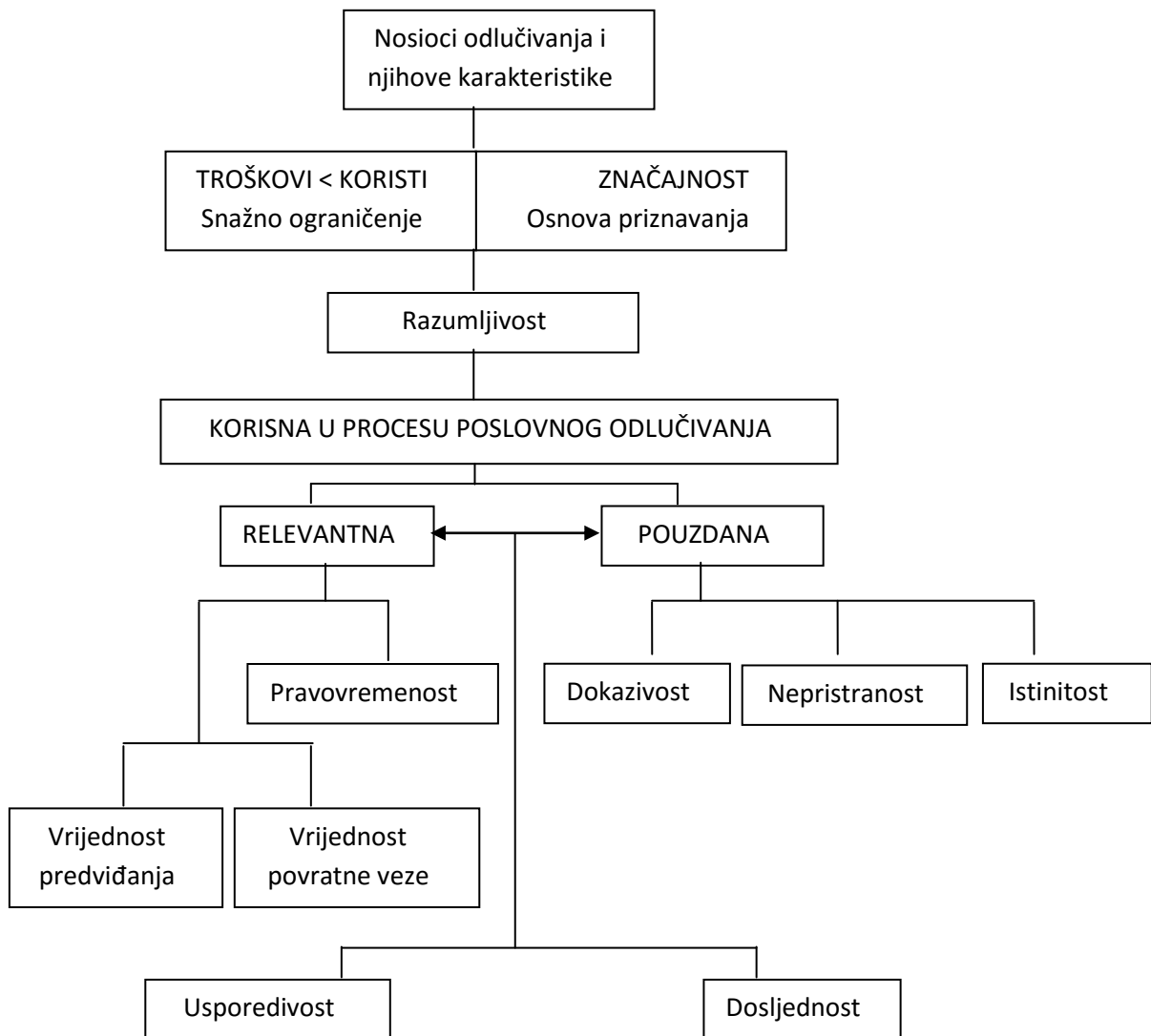
Obilježja relevantne informacije jesu pravovremenost, vrijednost predviđanja te mogućnost dobivanja povratne veze koja će ukazati na moguća odstupanja ostvarenih i planiranih vrijednosti. Pravodobnost kod informacija znači da imamo kvalitetne informacije baš onda kada nam trebaju. (Slika 3.)

One spadaju pod primarnim kvalitativnim obilježjima, dok pod sekundarnom kvalitetom ulaze usporedivost i neutralnost. One upućuju na oblikovanje informacija koje će biti neutralne te koje će omogućiti uspoređivanje dobivenih informacija s ostalim prikupljenim informacijama.

Prema MRS-evima, obilježja računovodstvenih informacija jesu komparabilnost i razumljivost, koje ulaze u specifične karakteristike informacija.

S obzirom da su financijski izvještaji najznačajniji računovodstveni outputi, potrebno je naglasiti i čimbenike kvalitete financijskih izvještaja. Radi se o formalnim i materijalnim čimbenicima financijskih izvještaja. Pod formalnim čimbenicima kvalitete podrazumijevaju se bilančne sheme koje određuju oblik izvještaja, dok se kao materijalni čimbenici javljaju računovodstvene politike.

Slika 3. Hijerarhija kvalitete računovodstvenih informacija

Izvor: Sačer, Žager, 2007. str. 66.

6.2. Sustav internih kontrola

Poduzeće predstavlja složeni sustav u okviru kojega subjekti koji su s njim povezani nastoje ostvariti svoje ciljeve. Pod tim subjektima se u prvom redu misli na zaposlene, management i vlasnike poduzeća čiji su interesi međusobno suprotstavljani. Upravo zbog činjenice što su njihovi interesi suprotstavljani organizira se sustav internih kontrola kao kontrolni mehanizam koji za funkciju ima zaštitu imovine, sprječavanje i otkrivanje prijevara i pogrešaka te ispravnost, cjelovitost i pravodobnost računovodstvenih informacija.

Sustav internih kontrola skup je načela, metoda i postupaka unutarnjih provjera koje je usvojio management i koje mu pomažu u ostvarenju zacrtanih ciljeva odnosno u ostvarenju ciljeva poduzeća. Predmet sustava internih kontrola je usklađenost ciljnog poslovanja poduzeća s unaprijed utvrđenim kriterijima kojima se ocjenjuje ostvarenje postavljenih ciljeva.

Ciljevi interne kontrole odnose se na područja učinkovitosti poslovanja (operativni ciljevi), pouzdanosti financijskog izvješćivanja (informacijski ciljevi), te usklađenosti s primjenjivim zakonima i propisima (ciljevi usklađenosti).

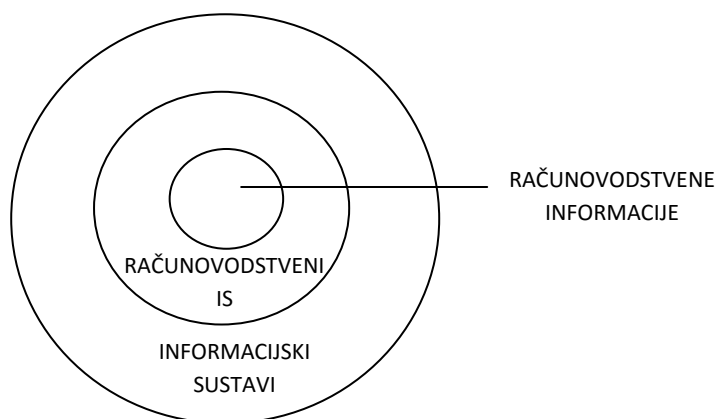
Mnogobrojni ciljevi koji se organiziranjem sustava internih kontrola u poduzeću žele postići, mogu se svesti pod jedan zajednički cilj, osigurati uspješno odvijanje poslovnih procesa i ostvarivanje planovima utvrđenih ciljeva poslovanja poduzeća. U tom sklopu management organizira internu reviziju sa zadatkom nadzora i ocjene funkcioniranja sustava internih kontrola u smislu praćenja ostvarivanja njegovih ciljeva i zadataka. Interna revizija utvrđuje pouzdanost, realnost i integritet financijskih i operativnih informacija koje dolaze iz različitih organizacijskih dijelova, a na temelju kojih se donose odgovarajuće poslovne odluke na svim razinama upravljanja.

7. Mjerenje kvalitete računovodstvenih informacijskih sustava

Mjerenje kvalitete računovodstvenih informacija ovisi o mjerenju kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava. Računovodstvene informacije predstavljaju outpute računovodstvenog informacijskog sustava.

Računovodstveni informacijski sustav je sastavni dio ukupnog informacijskog sustava poduzeća. Dakle, kvaliteta računovodstvenih informacija ovisi i o kvaliteti računovodstvenog informacijskog sustava, ali i o kvaliteti drugih neračunovodstvenih informacijskih sustava unutar poduzeća. (Slika 4.)

Slika 4. Odnos računovodstvenih informacija, računovodstvenog i ostalih informacijskih sustava

Izvor: Sačer, Žager, 2007. str. 68.

Kvaliteta RIS-a može se postići određivanjem kriterija, ispitivanjem pravilnosti RIS-a, ocjenom postojećeg stanja kvalitete usporedbom s unaprijed postavljenim kriterijima (mjerenjem kvalitete) i otklanjanjem uočenih nepravilnosti. Za mjerenje kvalitete RIS-a odgovorni su menadžeri računovodstvenog odjela, kao i informacijsko osoblje koje je razvilo odgovarajući računovodstveni program ili koje pruža informatičku podršku korisnicima.

Mjerenje se može definirati kao „kvalitetna mjera stupnja posjedovanja određenih obilježja sustava, njegovih elemenata ili procesa“. (Sačer, Žager, 2007.)

Mjerenje kvalitete računovodstvenih informacija sastoji se od mjerenja koristi računovodstvenih informacija s jedne, te mjerenja troškova za oblikovanje ovakvih informacija s druge strane. Upravo je kvalitetna računovodstvena informacija ona informacija koja će korisnicima osigurati veće koristi od troškova njezina generiranja. Vrijednost informacija jest korist proizašla iz informacija umanjena za troškove koji su bili potrebni za njezino stvaranje.

Korist računovodstvenih informacija mjeri se indikatorom zarade odnosno indikatorom profitabilnosti na razini cijelog poduzeća. Koristi se primarno sastojе u osiguravanju kvalitetne podloge za donošenje poslovnih odluka menadžmenta i upravljanje poduzećem, osiguravanju podataka za eksterne korisnike, te ispunjavanju zakonskih i drugih obveza. Navedene koristi pretpostavka su uspješnog poslovanja, a time i stvaranja povoljnih pokazatelja profitabilnosti poduzeća.

Temeljni matematički model mjerenja kvalitete računovodstvenih informacija sastoji se od mjerenja koristi računovodstvenih informacija s jedne, te mjerenja troškova za oblikovanje ovakvih informacija s druge strane.

Dakle, ukoliko je pokazatelj kvalitete računovodstvenih informacija veći od 1, koristi premašuju troškove, te je vjerovatno da se radi o kvalitetnim računovodstvenim informacijama. Iz ovog slijedi:

Kvaliteta računovodstvenih informacija:

koristi računovodstvenih informacija / troškovi oblikovanja računovodstvenih informacija,
uz uvjet: koristi > troškovi.

Troškove oblikovanja računovodstvenih informacija čine:

1. Troškovi hardvera, baza podataka, komunikacijskih i mrežnih rješenja te softvera, koji se koriste u svrhu stvaranja informacija,
2. Troškovi osoblja koje provodi računovodstvene zadatke odnosno koje sudjeluje u izradi računovodstvenih informacija,
3. Troškovi proporcionalnog dijela amortizacije upravne zgrade, uredskog namještaja koje se odnosi na računovodstveni odjel, troškovi bankarskih usluga, usluga platnog prometa, troškovi zaštite računovodstvenih podataka, troškovi interneta i sl.

Uz ovaj, postoji još jedan model mjerenja kvalitete računovodstvenih informacija koji mjeri produktivnost računovodstvenih informacija.

Produktivnost informacija izračunava se kao odnos inputa i outputa: *output / input*.

Prikazani modeli mjerenja kvalitete računovodstvenih informacija predstavljaju korisne izvore podataka za menadžment poduzeća i to onda kada je potrebno donijeti odluke o upravljanju troškovima ili kod odlučivanja o investicijama koje se odnose na poslovne programe.

8. Kvaliteta računovodstvenih informacijskih sustava u Republici Hrvatskoj³

Za potrebe ocjene kvalitete računovodstvenih informacijskih sustava u Republici Hrvatskoj provedeno je empirijsko istraživanje. Istraživanje je provedeno na uzorku 320 poduzeća različite gospodarske djelatnosti i veličine. Od toga je stopa povrata anketnih upitnika oko 43%, odnosno 140 poduzeća, zadovoljavajuća. Cilj provedenog istraživanja bilo je prikupiti informacije o kontrolnim postupcima koji su ugrađeni u računovodstveni informacijski sustav u hrvatskim poduzećima, u 2008. godini, te na temelju dobivenih rezultata ocijeniti postojeće stanje, te ukazati na moguće pogreške i poboljšati kvalitetu računovodstvenih informacijskih sustava.

Značajan čimbenik kvalitete dobivenih računovodstvenih informacija su svakako radno iskustvo i stručna sprema (srednja i visoka stručna sprema). Računovodstvene zadatke manje od godinu dana obavljalo je 5% ispitanika, od 1 do 5 godina 19% ispitanika, od 5 do 10 godina 18% ispitanika, od 10 do 15 godina 10% ispitanika, te gotovo polovina ispitanika (48%) obavljalo je računovodstvene zadatke više od 15 godina. Najveći broj zaposlenika u računovodstvu ima srednju i visoku stručnu spremu.

Većina poduzeća u Hrvatskoj ima relativno novu računalnu opremu i softver koji podržava informacijski sustav poduzeća. Prema istraživanju, čak 44% poduzeća ima opremu nabavljenu prije 1 do 3 godine, 34% nabavilo je opremu prije 3 do 5 godina, 18% ima opremu stariju od 5 godina, te svega 4% ima opremu nabavljenu protekle godine. Bitno je da poduzeća shvaćaju važnost ulaganja u novu informatičku opremu, jer im to omogućuje da budu konkurentni na tržištu.

Uspješnost funkcioniranja sustava ovisi i o informatičkoj podršci korisnicima sustava. Poduzeća su posvetila posebnu pažnju organizaciji računovodstvenih informacijskih sustava i zaštiti informacija. U hrvatskim je poduzećima kontrola pristupa uglavnom regulirana korištenjem lozinke (u 95% slučajeva). Na temelju dobivenih rezultata može se zaključiti da kontrola pristupa u hrvatskim poduzećima nije regulirana fizičkim karakteristikama korisnika.

³ *Prema članku: Oluić, A.: Kvaliteta računovodstvenih informacijskih sustava u Republici Hrvatskoj, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, 2008.*

Kao veliki nedostatak, kod te regulacije može se istaknuti što kod više od polovine poduzeća, sustav ne zahtjeva periodičko mjenjanje lozinke, a to je jedna od značajnijih mjera zaštite podataka. Također, treba voditi računa o tajnosti lozinke i u slučaju raskida radnog odnosa odmah onemogućiti pristup otpuštenom djelatniku. Na taj se način mogu smanjiti mogućnosti zloupotrebe i prijevara.

Dodatnu pozornost treba posvetiti edukaciji korisnika računovodstvenih informacijskih sustava. U našim se poduzećima ne pridaje dovoljno važnost edukaciji koja je ključna da bi cijeli sustav ispravno funkcionirao.

Potrebno je dakle, kontinuirano provoditi edukaciju zaposlenih, stalno unapređivati sustav, te osigurati djelatnike i konzultante koji će nadgledati rad sustava. Te bi mjere zasigurno doprinijele poboljšanju kvalitete računovodstvenih informacijskih sustava. Skoro polovina ispitanika (47%) bilo je zadovoljno kvalitetom računovodstvenih informacijskih sustava.

U Republici se Hrvatskoj također potiče primjenjivanje ISO standarda i brojna poduzeća zatražila su potvrdu kvalitete u obliku ovakvog certifikata. Razvijene su i Hrvatske norme za sustave upravljanja kvalitetom. Na temelju rezultata istraživanja o kvaliteti kontrolnih postupaka koji su ugrađeni u računovodstveni informacijski sustav u hrvatskim poduzećima, može se zaključiti da se provode dobre kontrole i sigurnosne mjere.

9. Kvaliteta računovodstvenog informacijskog sustava na primjeru tvrtke Maistra d.d.

Maistra d.d. vodeća je hotelijerska kompanija u Hrvatskoj i dio je koncerna Adris Grupe. Turistički objekti Maistra d.d. smješteni su na prestižnim lokacijama u Rovinju i Vrsaru. Nastala je kao nova kompanija spajanjem Jadran-turista d.d. Rovinj i Anite d.d. Vrsar, u ožujku 2005. godine. Time nasljeđuje 50 godina iskustva u turističkom poslovanju te u kombinaciji s primjenom novih tehnologija, kroz implementaciju međunarodnih standarda turističke industrije, kroz puno poštovanje svih normi održivog razvoja i poseban senzibilitet prema očuvanju okoliša kao najvažnijeg resursa, predstavlja temelj budućeg razvoja tvrtke. Maistra d.d. je pred sebe postavila ambiciozne planove razvoja turističkog portfelja te kreiranja i izgradnje vlastitih brendova turističkog proizvoda najviše razine kvalitete sadržaja i usluga. U cilju realizacije svojih razvojnih planova Maistra d.d. 2005. godine formirala je strateški plan razvoja koji je uključio opsežne projekte izgradnje i obnove postojećih turističkih objekata i kompleksa.

9.1. Djelatnost tvrtke Maistra d.d.

Društvo je registrirano pri trgovačkom sudu u Rijeci, a najveći dio aktivnosti vezano je uz hotelsko ugostiteljsku djelatnost. Turistički proizvod Maistre d.d. u 2013. godini sastoji se od deset hotela s 1782 smještajnih jedinica, osam naselja s 1948 smještajnih jedinica i sedam kampova s 7606 parcela. Ukupan kapacitet Maistre iznosi 11336 smještajnih jedinica u kojima se može smjestiti gotovo 33000 gostiju.

Maistra d.d. je 5. svibnja 2008. godine certificirala Sustav upravljanja zaštitom okoliša prema normi ISO 14001:2004, koji zajedno s implementiranim sustavom upravljanja kvalitetom prema normi ISO 9001:2008 čini dio cjelokupnog organizacijskog integriranog sustava upravljanja kvalitetom. Sustavi su implementirani u sve hotele, naselja, kampove i poslovne funkcije Maistre.

9.2. Integralni informacijski sustav Laser Line d.o.o.

Maistra d.d. u svom poslovanju koristi integralni informacijski sustav Laser Line, u modulu Laser MAT. U nastavku bit će riječi o samom Laser Line-u, ugostiteljskom informacijskom sustavu Laser MAT-u, te u kojoj mjeri Maistra d.d. koristi taj informacijski sustav.

Laser Line d.o.o. je poduzeće za informatički inženjering s višegodišnjim iskustvom u projektiranju i izgradnji informacijskih sustava. Osnovno usmjerenje firme je kompletan inženjering na realizaciji integralnih informacijskih sustava, uz primjenu najnovijih dostignuća na području računalne tehnologije. Time se omogućuje idealan i transparentan protok informacija, upravljanje i kontrolu poslovanja ne samo unutar jedne poslovne organizacije, već i u više povezanih poslovnih organizacija.

Osnovne karakteristike aplikativne programske opreme jesu integritet i transparentnost aplikacija, fleksibilnost i modularnost u razvoju informacijskih sustava prema željama i potrebama korisnika, dobra zaštita podataka od gubitaka i zloupotrebe, te osiguran kontinuitet u izgradnji informacijskih sustava.

Područja djelatnosti gdje su implementirali svoja programska rješenja jesu trgovina, hoteljerstvo, ugostiteljstvo i financije.

Moduli LaserLine integralnog informacijskog sustava su:

- *Laser TRS* - Trgovački informacijski podsustav:

Osnovna namjena aplikacije je podrška poslovanju složenih trgovačkih poslovnih sustava. Podržava kvalitetno praćenje robe, evidentne i financijske ambalaže, komisijske robe i odjava dobavljaču, tranzitne robe, pakirnice, mesnice, pekare, i drugo. Praćenje zaliha po veleprodajnim, maloprodajnim ili nabavnim cijenama, uz automatsko nastajanje nivelacija. Praćenje zaliha po MRS metodama (kontinuirana prosječno ponderirana cijena, periodična FIFO ili LIFO, periodična prosječna nabavna cijena). Aplikacija je primjenjiva (i verificirana) u cash&carry sustavima, maloprodajnoj mreži, samostalnim prodavaonicama, veleprodajnim centrima, distribucijskim skladištima, franšizing-sustavima te u mješovitim sustavima. Ponašanje aplikacije u različitim sustavima se kontrolira podesivim parametrima. Visoka razina kontrole pristupa podacima i obavljanju poslova unutar aplikacije. Osigurano je optimalno kolanje dokumentacije unutar složenog poslovnog sustava.

- *Laser MAT* – Ugostiteljski informacijski podsustav

- *Laser GLAS* – Financijsko informacijski podsustav:

Osnovna namjena aplikacije je knjigovodstveno-financijska podrška poslovanja složenih poslovnih sustava. Aplikacija je primjenjiva (i verificirana) u praćenju poslovanja trgovačkih, hoteljerskih, vanjsko-trgovačkih sustava, kao i praćenju poslovanja za "treće" pravne osobe (knjigovodstveni servisi), samostalnih poslovnih subjekata kao i složenih holding kompanija. Podržava kvalitetno vođenje glavne knjige i saldakonta te pomoćnih knjiga (ulazne fakture, knjige URA i IRA, blagajničko poslovanje, platni promet, kamate). Omogućeno je praćenje više različitih poslovnih subjekata, više poslovnih godina s jednostavnom konsolidacijom istih.

- *Laser HIS* – Hotelski informacijski podsustav:

Aplikacija je namijenjena praćenju recepcijskog poslovanja u složenim hoteljerskim sustavima. U aplikaciji je podržan rad na recepcijama različitih tipova objekata, kao što su apartmanska naselja, autokampovi i hoteli. U ovom programskom paketu pokriveno je cjelokupno praćenje gostiju, od ugovaranja kapaciteta, primanja prednajava, najava i rezervacija, primanje akontacija, prijave gostiju, praćenja boravaka gostiju i odjava s obračunom troškova. U dnevnom žurnalu evidentiraju se sve promjene po različitim vrstama gostiju, a posebno se iskazuje porez na dodanu vrijednost i porez na potrošnju. Omogućeno je vođenje više mjenjačkih mjesta s odvojenim blagajnama. Posebna je pažnja posvećena izvještavanju. Na listi za guvernatu ispisuju se potrebni radovi za svaku smještajnu jedinicu (ručnici, generalno i sl.). Dnevne i višednevne pansioniske liste olakšavaju kuhinji planiranje obroka. Različiti oblici bookinga omogućuju kvalitetan podatak o popunjenosti i budućim financijskim prihodima. Veliki broj parametara u aplikaciji, omogućuje prilagodljivost potrebama korisnika i olakšavaju samo korištenje. Ovisno o organizaciji marketinga, booking (ugovori i rezervacije) se može voditi centralno ili pojedinačno po objektima.

- *Laser PLA* – Obračun plaća

- *Laser OSIS* – Osnovna sredstva

- *Laser BI* – Business Intelligence

- *Laser CRM* – Upravljanje odnosima s klijentima

9.2.1. Laser MAT

Ugostiteljski informacijski sustav u potpunosti pokriva robno-materijalno poslovanje. Osnovne funkcije aplikacije jesu podrška poslovanja složenih ugostiteljskih poduzeća, poduzeća u kojima se vodi jedan ili više poslovnih subjekata. Aplikacija je primjenjiva i verificirana za praćenje šankova, kuhinja, slastičarni, pakirnica mesa, skladišta i ostalih prihoda u ugostiteljskim poduzećima. Ponašanje aplikacije u različitim sustavima se kontrolira podesivim parametrima. Visoka razina kontrole pristupa podacima i obavljanju poslova unutar aplikacije. Osiguran je optimalan tok dokumentacije unutar složenog poslovnog sustava.

Aplikacija je čvrsto integrirana s projektom Laser GLAS (financijsko-knjigovodstveni podsustav), u smislu automatskog knjiženja kompletne dokumentacije.

Funkcije Laser MAT-a jesu: vođenje općih podataka, vođenje matičnih podataka, vođenje ugovora, vođenje centralne nabave, ulaz, izlaz, praćenje stanja, inventure, prodaja, fakturiranje usluga, analiza.

Laser MAT odlikuje se velikom fleksibilnošću, jednostavnošću, prenosivošću.

9.2.2. Procesi rada i kolanje dokumentacije u aplikaciji Laser MAT

U daljnjem je tekstu opisan proces rada i kolanje dokumentacije unutar aplikacije Laser MAT za narudžbu, zaprimanje, prodaju i inventuru roba, a odnosi se na sve objekte Maistra d.d.

Program Laser MAT sadrži podatke koji se odnose na potrošni materijal (inženjerski materijal; uredski materijal i dr.), artikle (ulazni artikli; namirnice; prodajni artikli; cjenici), praćenje izlaza (razduženje; topli obrok; temeljnice za knjiženje).

U procesu nabave vodi se računa o planiranju nabave repromaterijala, dugotrajne materijalne imovine, prikupljanju ponuda; istražuju se tržišta nabave, analiziraju se ponude, te se stvaraju baze podataka. Nadalje, narudžbe se kreiraju i distribuiraju putem fax-a, e-maila, pošte, te nakon toga slijedi praćenje isporuka i kontrola dobavljača.

9.2.3. Kolanje dokumentacije – nabava robe

1. KORAK

Potrebu za nabavom roba (hrana, piće, trgovačka roba i potrošni materijal) inicira objekt (kuhinja, šank, domaćinstvo i dr.). Šef odjela, potrebe unosi u informacijski sustav putem *zahtjevnice* (vrijeme unosa zahtjevnice do 10:00 sati). Sve potrebe unesene do 10:00 sati tekućeg dana, obrađuju se za isporuku sljedeći dan. (Prilog 1)

2. KORAK

Funkcija nabave u 10:00 sati započinje sa obradom zahtjevnica-*mapiranje*. U procesu mapiranja zahtjevnice se pretvaraju u *narudžbenice* (prilog 2 i 3), i iste se prosljeđuju odabranim dobavljačima.

3. KORAK

Dobavljač isporučuje robu po sistemu just in time (na mjesto troška). Robu prati *dostavnica* (prilog 4 i 5) pomoću koje primatelj kontrolira isporuku, a preuzimanje potvrđuje potpisom i čitko ispisanim imenom i prezimenom te pečatom.

4. KORAK

Šef odjela (primatelj robe) primjerak dostavnice prosljeđuje materijalnom knjigovođi-blagajniku, koji na temelju iste izrađuje *primku* kojom se zadužuje mjesto troška. Materijalni knjigovođa po potrebi izrađuje *interne prijelaznice* za robu i ambalažu.

5. KORAK

Dobavljač temeljem ovjerene dostavnice, ispostavlja *račun*. Račun se zaprima u *Protokolu Društva* gdje se skenira i indeksira te putem sustava šalje u centralnu likvidaturu, radi uvođenja u *knjigu ulaznih računa*. U Protokolu se original račun odlaže u *registrator* po rednom broju barkoda te arhivira.

6. KORAK

Centralna likvidatura preuzima račun, kontrolira ispravnost računa, unosi u sustav i šalje na ovjeru. U slučaju neispravnosti računa, od dobavljača se traži novi račun, a za postojeći se prekida proces i o tome se šalje obavijest materijalnom knjigovođi odnosno kontroloru.

7. KORAK

Materijalni knjigovođa kontrolira račune s popratnom dokumentacijom, uparuje račune i primke, a dostavnice skenira i prilaže uz račun, te prosljeđuje direktoru na konačnu ovjeru.

8. KORAK

Ovjeran račun od strane direktora objekta automatski se knjiži u aplikaciju GLAS.

Primjerom kolanja dokumentacije prilikom nabave robe u aplikaciji Laser MAT prikazano je jedno od modula djelovanja računovodstvenog informacijskog sustava u poduzeću. Kroz 8 koraka prikazano je kolanje popratne dokumentacije za primjer nabave robe od početka

stvaranja potrebe za narudžbom robe do knjiženja računa u knjizi ulaznih računa. Kako je Laser MAT aplikacija koja je umrežena na različitim mjestima, od mjesta nabave robe preko centralne likvidature do direktora, može se zaključiti da je informacijski sustav praktičan i pojednostavljen za obavljanje djelatnosti, te vjerno predočava navedene transakcije. To zapravo znači i njegovu kvalitetu jer donosi kvalitetne, pouzdane, ažurne i potpune informacije i podatke koji su potrebni za postojeći poslovni proces.

Takav kvalitetan informacijski sustav pomaže da se očuva imovina kojom poduzeće raspolaže, da se racionalnije rabi i kvalitetnije planira te da cjelokupni poslovni proces bude ekonomičniji, poduzeće stabilnije i prilagodljivije promjenama u svojoj okolini.

10. Zaključak

Unaprijeđenje i ulaganje u razvitak računovodstvenih informacijskih sustava u poslovanju svakodnevno ubrzano raste proporcionalno s porastom složenosti poslovnog okruženja i međusobnih uvjeta i pravila suvremenog poslovanja. Nemoguće je u takvom okruženju opstati, a kamo li biti konkurentan, ne koristeći se istovremeno kvalitetnom informacijskom podlogom potrebnom za poslovanje, odnosno za donošenje poslovnih odluka. Učestalo korištenje kvalitetne informacijske podloge računovodstvenog informacijskog sustava jedan je od najvažnijih preduvjeta da bi se uopće moglo govoriti o suvremenom i sustavnom poslovanju. Upravo su kvalitetna obilježja značajke koje informaciju predočenu u financijske izvještaje čine upotrebljivom za korisnike.

Da bi se osigurali kvalitetni računovodstveni informacijski sustavi, potrebno je voditi računa o stalnom unapređivanju sustava, uvođenju kontrolnih postupaka koji će spriječiti eventualne pogreške i prijevare. Iz proučavanih materijala, te na temelju dobivenih informacija iz poduzeća Maistra d.d., vidljivo je da su adekvatni računovodstveni informacijski sustavi olakšali poslovanje i doprinijeli ostvarenju većih poslovnih rezultata. Računovodstveni sustavi mogu biti kao i na ovome primjeru vrlo složeni, te ih je potrebno nadgledati putem internih kontrola, no u današnje vrijeme brzog razvitka tehnologije nije teško uspostaviti i prilagoditi jedan takav sustav poduzeću i njegovim potrebama, koliko opširne one bile.

Uz što bolje upravljanje računovodstvenim informacijskim sustavom te velikom svjesti sudionika, misli se na najniže rangiranog radnika pa sve do najviše ljestvice menagera, dolazi se do potrebnih informacija koje uvelike koriste u ostvarenju boljih poslovnih rezultata.

Na kraju ovog rada možemo zaključiti da upravo kvalitetan računovodstveni informacijski sustav i kvalitetne informacije, mogu pomoći donositelju odluke da u danom trenutku donese najbolju odluku za poslovni sustav odnosno za cjelokupno poslovanje.

11. Literatura

Knjige:

1. Chin, J. i Barney, W. (1995.) *HOTELS An Industry Accounting and Auditing Guide*. Great Britain: Accountancy books.
2. Gulin, D. et al. (2006.) *Računovodstvo*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika.
3. Kovačević, R. (1984.) *Organizacija računovodstva*. Zagreb: Informator.
4. Panian, Ž. i Ćurko, K. (2010.) *Poslovni informacijski sustavi*. Zagreb: Element.
5. Pavlić, M. (1996.) *Razvoj informacijskih sustava*. Zagreb: Znak.
6. Peršić, M. i Janković, S. (2006.) *Menadžersko računovodstvo hotela*. Zagreb: RIF.
7. Sačec, I. i Žager, K. (2007.) *Računovodstveni informacijski sustav*. Zagreb: RIF.
8. Sikavica, P. i Novak, M. (1999.) *Poslovna organizacija*. Zagreb: Informator.
9. Zenzerović, R. (2007.) *Računovodstveni informacijski sustavi*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za ekonomiju i turizam „Dr. Mijo Mirković“.

Članci:

1. Abičić, S. Analitički postupci u reviziji financijskih izvještaja. *RRiF* (9/2014.)
2. Bešvir, B. Načelo značajnosti u reviziji financijskih izvještaja. *RRiF* (12/2009.)
3. Hongjiang xu, M Com (IS), B Ec (ACC), CPA. Critical Success Factors for Accounting Information Systems Data Quality. (2003.)
4. Horvat, T. Značenje interne revizije za uspješnost poslovanja društva. *RriF* (9/2008.)
5. Meter, M. Potreba intenzivnijeg korištenja i mogućnosti unapređenja računovodstveno informacijskog sustava u hrvatskim poduzećima. (2006.)
6. Oluić, A. Kvaliteta računovodstvenih informacijskih sustava u Republici Hrvatskoj. *Zefg* (2008.)
7. Tokić, M. Značajke računovodstvenoga informacijskog sustava poduzetnika. (2011.)

Popis slika i tablica

Slika 1.: Opći model računovodstvenog informacijskog sustava,

Slika 2.: Opća shema funkcioniranja računovodstvenog informacijskog sustava

Slika 3.: Hijerarhija kvalitete računovodstvenih informacija

Slika 4.: Odnos računovodstvenih informacija, računovodstvenog i ostalih informacijskih sustava

Tablica 1.: Čimbenici kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava

Popis priloga

Prilog 1. Zbirna narudžba

Prilog 2. Zahtjevnica/narudžbenica br. 5. (EUROTRADE d.o.o.)

Prilog 3. Zahtjevnica/narudžbenica br. 6. (HARTA d.o.o.)

Prilog 4. Otpremnica br. 1832.

Prilog 5. Otpremnica br. 1900.

Sažetak

Informacije su oduvijek predstavljale važan čimbenik ljudskog djelovanja. Kao resurs koji je usmjeravao ljudsku djelatnost, informacije su u povjesti bile na različite načine prikupljane, pohranjivane, analizirane i distribuirane. Danas je informacijski sustav nužnost u globalnom sustavu poslovanja. Budući da su u pravilu u dinamičnoj i zahtjevnoj poslovnoj okolini obilježja informacija potrebnih za poslovno odlučivanje kompleksna, način njihova pribavljanja i obrade zahtjeva dobro razvijen informacijski sustav.

Računovodstvo je informacijski podsustav jedinstvenog informacijskog sustava poduzeća s ulogom sveobuhvatnog, sustavnog i trajnog iskazivanja podataka i informacija, na osnovi dokumenata o svim elementima u poslovnim podsustavima i poslovnom sustavu poduzeća kao cjeline.

Cilj ovog rada jest analizirati rad računovodstvenog informacijskog sustava, koji preciznim i pravovremenim informacijama, čini temelj učinkovitog i djelotvornog izvođenja aktivnosti.

Ključne riječi: informacije, računovodstvo, računovodstveni informacijski sustav, kvaliteta računovodstvenih informacijskih sustava

Summary

Information has always presented an important factor of human activity. As a resource that guided human activity, information was gathered, stored, analysed and distributed in different ways throughout the history. Today, information system is a necessity in the global business system.

Since they are generally in a dynamic and challenging business environment, characteristics of the information required decision making for complex manner of their acquisition and processing of applications well-developed information system.

Accounting is an information subsystem of the single information system of a company. Its purpose is to provide comprehensive, systematic and permanent presentation of data and information, based on documents that refer to all elements contained in business subsystems and the business systems of the company as a whole.

The aim of this paper is to analyze the work of the accounting information system, accurate and timely information, forms the basis for efficient execution of activities.

Key words: information, accounting, accounting information system, quality of accounting information systems

Zbirne narudžbe

Zaglavlje

Datum zbirne narudžbe: 21.05.2015. Podloga (A) Ponudeni partner: [yellow box] Proširena lista Korisnik: [yellow box]
 Datum otpreme: 22.05.2015. Partner u svim stavkama Najmanje jedan partner Komentar [yellow box] Vrijeme: [yellow box]

Stavke

PS	MT	Datum otpreme	Artikl	Naziv artikla	JMJ	Partner	Naziv partnera	Sjedište	Količina	JMJ	Cijena	P	O
83	83001	22.05.2015.	4012168	FASCIKL ULOŽNI A4 50MY SJAJ 100/1 FORNAX	KOM	402452	EUROTRADE d.o.o.	1	5,00	KOM	18,68		
83	83001	22.05.2015.	4010964	REGISTRATOR A4 ŠIROKI ŽUTI U CRNOJ KUT	KOM	402452	EUROTRADE d.o.o.	1	15,00	KOM	9,00		
83	83001	22.05.2015.	4010050	PAPIR COPY2 A4 80G BIJELE 500L FABRIANO	KOM	402452	EUROTRADE d.o.o.	1	25,00	KOM	16,80		
83	83001	22.05.2015.	4014716	TONER HP LASERJET CE505X / 05X BLACK	KOM	444702	HARTA d.o.o.	1	1,00	KOM	854,09		
83	83001	22.05.2015.	[yellow box]	[yellow box]	[yellow box]	[yellow box]	[yellow box]	[yellow box]	[yellow box]	[yellow box]	[yellow box]	[yellow box]	[yellow box]

Dodatno Zamjenski artikli

Naziv PS-a: [yellow box] JMJ trans. pakiranja: [yellow box] ID dokumenta: 297871 Komentar: [yellow box]
 Naziv MT-a: [yellow box] Količina trans. pakiranja: [yellow box] ID stavke: [yellow box]
 Naziv artikla od dobavljača: [yellow box] Grupa JMJ: [yellow box] ID prioriteta: [yellow box]
 Sjedište: [yellow box] Pakovanje artikla: [yellow box]

Svoji narudžbe (1) **Ponude (2)** Preuzmi stavke (3) Prikaži narudžbu (4) Tiskanje narudžbi (5) Pregled narudžbi (6) Priprema za mail (7) Pregled EAN kodova (8) Neispravne šifre (9) Ekranski pregled ZN (0)

Naručitelj: 0

MAISTRA d.d.
Obala Vladimira Nazora 6
52210 ROVINJ

maistra
ROVINJ-VRSAR

Primatelj: 402452

EUROTRADE d.o.o.
Naselje Gripole 53/C
52210 ROVINJ

Narudžba za dan otpreme: 07.05.2015.

Naručitelj: 83 Portosole

Mjesto troška: 83001 Recepcija Portosole (Narudžba br. 5 g. 2015)

Petalon 1
52450 VRSAR

Naručeno od:

Rbr	Šifra artikla	Šifra dobavljača	Naziv artikla	JMJ	Količina	Cijena
1	4010050	1145	PAPIR FABRIANO COPY2 A4/80G BIJELI 500L	KOM	15,00	16,60
2	4010153	34001	TRAKA LJEPLJIVA/SELOTEJP 15/33M PROZIRNI APLI	KOM	10,00	2,00
3	4025199	35113	MARKER ZA TEKST USP-200 FLOR. ŽUTI UNI	KOM	2,00	4,50
4	4118423	3960	KLAMERICE STROJNE BR.8 1000/1 JOLLY	KUT	10,00	1,20
5	4011223	5970	BLOK SAMOLJEPLJIVI 5 BOJA-PASTEL 75X75 450L FORNAX	KOM	3,00	8,18
6	4015075	4974	ŠKARE UREDSKE 20.5CM CRNE DONAU	KOM	1,00	8,10

Naručitelj: 0

MAISTRA d.d.
Obala Vladimira Nazora 6
52210 ROVINJ

maistra
ROVINJ-VRSAR

Primatelj: 444702

HARTA d.o.o.
Straža 43/0
51216 VIŠKOVO

Narudžba za dan otpreme: 07.05.2015.

Naručitelj: 83 Portosole

Mjesto troška: 83001 Recepcija Portosole (Narudžba br. 6 g. 2015)

Petalon 1
52450 VRSAR

Naručeno od:

Rbr	Šifra artikla	Šifra dobavljača	Naziv artikla	JMJ	Količina	Cijena
1	4014716	003532	TONER HP LASERJET CE505X / 05X BLACK	KOM	1,00	854,09
2	4561236	006737	TONER HP LASERJET CE410A / 305A BLACK	KOM	1,00	541,88

GRAFING

OFFSET & DIGITAL PRINT

Otpremnica broj: 1832

Datum otpreme/usluge: 21.05.2015
Obrada dokumenta: Darija Kukec
Način otpreme: Naša dostava
Mjesto izdavanja: Zagreb
Sredstvo plaćanja: Virman - Valuta: 20.07.2015
Narudžba: 021-TM-15/T od 30.04.2015

Kupac:
OIB: 25190869349

Maistra d.d.
Vladimira Nazora 6
52210 Rovinj (Rovigno)

R. br.	Šifra	Naziv artikla / usluge	Jed. mj.	Količina
1	02020458	CAMPING BROŠURA HR - PLAN KAMPA S CJENIKOM I KUĆNIM REDOM	kom	1.000,000
2	02020459	CAMPING BROŠURA ENGL - PLAN KAMPA S CJENIKOM I KUĆNIM REDOM	kom	1.500,000
3	02020460	CAMPING BROŠURA IT - PLAN KAMPA S CJENIKOM I KUĆNIM REDOM	kom	1.500,000
4	02020461	CAMPING BROŠURA DE - PLAN KAMPA S CJENIKOM I KUĆNIM REDOM	kom	7.500,000
5	02020462	CAMPING BROŠURA NL - PLAN KAMPA S CJENIKOM I KUĆNIM REDOM	kom	2.500,000
6	02020463	CAMPING BROŠURA SLO - PLAN KAMPA S CJENIKOM I KUĆNIM REDOM	kom	1.500,000
UKUPNO:				

RN 797,798,799,800,801,802,803

AC PORTO SOLE
MT - marketing i prodaja

Izdao:

GRAFING

VL. SINIŠA CIZEL, OIB: 71087077372
OLIPSKA 7, 10 000 ZAGREB

Primio

Maistra d.d.
hoteli, restorani i turizam
Kovčarica, Vladimira Nazora 6

Stranica 1

Tiskara Grafing - Offset & Digital print / www.tiskara-grafing.hr
Olipaska 7 / HR-10000 Zagreb / T: +385 (1) 618 0 618 / F: +385 (1) 618 90 20
Banka: Raiffeisenbank Austria d.d. / IBAN: HR9824840081100590655
SWIFT: RZBHR2X / PDV identifikacijski broj: HR71087077372
OIB: 71087077372 / Nadležni sud: Trgovački sud Zagreb

Only the products that are identified as such on this document are FSC certified.

GRAFING

OFFSET & DIGITAL PRINT

Otpremnica broj: 1900

Datum otpreme/usluge: 21.05.2015
Obrada dokumenta: Darija Kuvec
Način otpreme: Naša dostava
Mjesto izdavanja: Zagreb
Sredstvo plaćanja: Virman - Valuta: 20.07.2015
Narudžba: tender 2015

Kupac:
OIB: 25190869349

Maistra d.d.
Vladimira Nazora 6
52210 Rovinj (Rovigno)

R. br.	Šifra	Naziv artikla / usluge	Jed. mj.	Količina
1	02020472	PRIJAMNI LISTIĆ	mj.	
		UKUPNO:	kom	10.000,000

RN 41

AC PORTO SOLE - recepcija

Izdao:

GRAFING

VL. SINIŠA CIZEL, OIB: 71087077372
OLIPSKA 7, 10 000 ZAGREB

Primio

Maistra d.d.
hot-lij... i turizam
... 5

Stranica 1

